

«Бібліотека сімейного читання» – за таким напрямком роботи працює бібліотека-філіал №23 ЦБС м. Іжевська. Для батьків та дітей організовано клуб «Сімейне коло». Який дає можливість разом проводити дозвілля, читати книги, спілкуватися в нетрадиційній обстановці, організовувати сімейні свята.

Танкова В. Большой семейный круг // Библиотека. – 2002. – №1. – С.57.

Про діяльність жіночого клубу «Ервій», що діє в Немидівській сільській бібліотеці-філіалі №12 Новотор'яльської ЦБС (республіка Марій Ел) розповідає стаття «Эрвий» – утренняя сила». Обговорити книгу, дізнатись про щось корисне та цікаве, навчитись в'язати, плести макраме, відпочити можна у клубі «Ервій». На всіх заняттях незмінний атрибут – традиційне чаювання, а потім вже бесіди на різні теми.

«Эрвий» – утренняя сила // Библиотека. – 2001. – №2. – С.26-27.

Діяльність бібліотечного центру «Сударушка» розкриває стаття «Сударушка» – это высокий титул», який діє в ЦБС Златоуста (Челябінська обл.).

«Сударушка» – это высокий титул // Библиотека. – 2001. – №8. – С.47-48.

Любителів історії, мистецтва, літератури, людей небайдужих до життя і бажаючих поспілкуватися об'єднує читацький клуб “Гармонія” центральної бібліотеки м. Бронница (Московська обл.).

Для батьків і дітей призначений клуб “Подсолнух”, а клуб “На огонёк” створений із комітетом по соціальному захисту для одиноких і людей похилого віку.

Жаркова Е. Читательский клуб – явление нужно // Библиотека. – 1999. – №2. – С.51-53.

О.О.Куш, гол. методист; С.Т.Філюк, провід. методист.

Професійне досьє бібліотекаря

Інформаційно-методичний
булетень № 2 (5)

центру села.

Враховуючи те, що серед бібліотекарів-практиків великий інтерес викликає діяльність клубів за інтересами, літературних, любительських об'єднань пропонуємо огляд статей журналу «Бібліотека», які висвітлюють дану тему.

Про діяльність сімейного клубу «Спілкування» розповідає стаття «Согрей теплом своей души». Клуб «Спілкування» діє в рамках програми «Зігрій теплом своєї душі», що присвячена роботі з багатодітними, неповними і неблагополучними сім'ями.

Шапкина Ю. Согрей теплом своей души //Бібліотека. – 2003. – №2. – С.60.

Робота Лубянської сільської бібліотеки (Орловська обл.) будується в тісному, творчому зв'язку з будинком культури, загальноосвітньою школою, спеціалістами села. Багато прекрасних заходів на рахунок цього союзу. Заслуговує на увагу і робота дозвілевого клубу «Земляки», створеного при бібліотеці спільно з будинком культури.

Яковець В., Никишина Н. Открытая душа //Бібліотека. – 2002. – №12. – С.50-52.

Справжня співдружність людей рідко створюється за розпорядженням – її виникнення приходить природно і органічно. Цю думку можна проілюструвати на прикладі становлення клубу-лекторію «Садівник», що діє в центральній міській бібліотеці (м. Трьохгорний, Челябінська обл.). Життя клубу не проходить автономно від діяльності самої бібліотеки. Його члени виступають на різних заходах, організують виставки, вечори.

Папихина И. Содружество творцов-садоводов// Бібліотека. – 2002. – №6. – С.67-68.

«Собеседник», «Алые паруса», «Родничок», музичний «Фан-клуб» – клуби з такими назвами працюють у бібліотеках-філіалах м.Костроми. Про організацію їх роботи й розповідає публікація «Центр притяжения – личность».

Кулемина Е. Центр притяжения – личность //Бібліотека. – 2002. – №1. – С.55-56.

Упорядник:	Польова Г.І., завідувач НМВ
Редактор:	Моліцька Г.С., заступник директора з наукової роботи
Комп'ютерний набір та верстка:	Куш О.О., головний методист; Філюк С.Т., провідний методист НМВ
Відповідальний за випуск:	Вітенко В.І., директор ОУНБ

Тернопілля'97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С. 355.

Полин Я. «Серце чисте я людям несучу...»// Вільне життя. – 1998. – 29 трав.

Славетні люди Теробовлянщини: Багата теробовлянська земля на відомих людей, які прославили рідний край не тільки в Україні, а й за її межами// Воля. – 1997. – 4 лип.

Теробовлянщина: Краєзнав. і літ.-мистецький альманах-календар на 2001 рік/ Упоряд. і голов. ред Кушнерик Г. – Тернопіль: Збруч, 2001. – 487 с.

Ткачук М. Журавель з перебитим крилом// Освітянин. – 1998. – № 5. – С. 42-44.

Ткачук М. Степан Будний// Ткачук М. Інтерпретації. – Тернопіль, 1999. – С. 45.

Юхно М. «А знаєш, Степане, ми нині були на святі...»: [Вечір вшанування пам'яті поета]// Тернопіль вечірній. – 1998. – 28 серп.

С.Т. Філюк, провідний методист НМВ.

Інформаційне меню: читацькі об'єднання

Час диктує не тільки необхідність шукати нові форми і методи роботи з читачами, але і удосконалювати традиційні, що не втратили своєї привабливості і сьогодні. До них відносяться клуби за інтересами, літературні та любительські об'єднання, літературні салони, вітальні. Це перевірені часом, ефективні форми співпраці читачів і бібліотекарів, які дозволяють сформувати коло друзів бібліотеки, активно пропагувати книжкову культуру, організувати змістовне дозвілля.

Напрямок їх діяльності різний: вони орієнтовані на духовне спілкування, краєзнавство, вивчення літературної спадщини, відродження національної культури тощо.

Особливе місце клуби за інтересами, літературні об'єднання займають у діяльності сільських бібліотек-філіалів. Адже сільська бібліотека традиційно виконувала і продовжує виконувати функції дозвіллевого і культурного

Крим – 2003

Ювілейна – десята – Міжнародна конференція «Крим-2003», що проходила з 7-го по 15 червня у Судаку, вітала більше 1760 учасників із 36 країн світу.

Численною була і делегація з України – 540, Тернопільщини – 6.

За кількістю секцій, доповідей, презентацій та «круглих столів», а також кількістю виставкових стендів, цьогорічна конференція теж отримала першість.

Склад учасників конференції значно збільшився, і не тільки бібліотечних спеціалістів. У Судак приїхали викладачі, письменники, громадські діячі, представники видавництв і книготорговельних організацій. Збільшилась також кількість фірм, які презентували інтернет-технології, в т.ч. і в бібліотечній справі.

Серед високих гостей – міністр культури і мистецтв України Ю.Богуцький.

Тема конференції «Бібліотеки і доступність інформації в сучасному світі: електронні ресурси для науки, культури і освіти».

Розмова йшла про розвиток електронних ресурсів, електронних бібліотек, баз даних, он-лайнних каталогів і он-лайнних корпоративних систем.

Розглядалися проблеми захисту інформації та її доступності.

Робота конференції будувалась у 17 секціях. Всі питання організації вирішувались на рівні перших осіб уряду. Президент України Леонід Кучма вперше видав розпорядження про надання підтримки Кримській конференції, в результаті чого значно збільшилась кількість учасників, а засоби масової інформації широко висвітлювали її хід.

Бібліотеки системи Міністерства культури і мистецтв України два дні працювали в секції, що розглядала питання «Внесок проекту LEAP у розповсюдження інформаційних

технологій в публічних бібліотеках України». Виступи були надзвичайно цікавими, адже завдяки реалізації цього проекту в публічних бібліотеках України працює 71 Інтернет-центр (367 комп'ютерів), з них 6 на Тернопілі (ОУНБ, ОБМ, Бережанській, Гусятинській, Заліщицькій, Чортківській ЦБС).

Атмосфера на конференції була святковою і теплою.

Були створені всі умови для набуття знань, спілкування та обміну досвідом.

Учасники мали змогу брати участь у засіданнях, що відбувалися в Алушті, Бахчисараї, Керчі, Коктебелі, Новому світі.

Моліцька Г.С.,

учасниця 10-ї міжнародної конференції "Крим-2003".

Акцент: бібліотечне право

Створення, реєстрація та особливості діяльності бібліотек

Консультує Юрій Сильницький, начальник відділу Головного управління громадських зв'язків та масово-роз'яснювальної роботи ДПА України

Бібліотеки створюються з урахуванням соціально-економічних, національних, культурно-освітніх та виробничих потреб суспільства згідно з соціальними нормативами, встановленими відповідними органами державної влади.

Бібліотеки можуть створюватися на основі будь-яких форм власності, передбачених законами України. Засновниками бібліотек можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, самоврядні організації, фізичні та юридичні особи, у тому числі іноземні, в порядку, передбаченому законом.

Бібліотека набуває статусу юридичної особи від дня її реєстрації. Свідоцтво про реєстрацію бібліотеки є підставою для відкриття рахунків в установах банків. Бібліотеці, зареєстрованій у встановленому законодавством порядку, присвоюється як юридичній особі ідентифікаційний номер Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ).

піснях/ Упоряд. Г.Й. Кушнерик, М.М. Ониськів; Вступ. ст. Г.Й. Кушнерика. – Львів: Каменяр, 1997. – 382 с.

Будний С. Земля: Вірш// Позакласне читання: Зб. худож. творів. – Тернопіль, 1998. – С.123.

Будний С. Тернопілля: Вірш// Тернопіль. – 1994. – № 5-6. – С. 92.

Будний С. Україні. Батьківщина. Земля. Тернопілля. «Мій старий білокамінний дім»: [Вірші] // Тербовлянщина: Краєзнав. і літ.-мистецький альманах-календар на 2001 рік. – Тернопіль, 2001. – С. 114; 301-302. – (900-річчю Тербовлі присвячується).

Будний Степан (23.08.1933-22.06.1958) – талановитий поет, журналіст і перекладач// Тербовлянщина: Іст.-краєзнав. та літ. - мистецьк. журнал. – Львів; Тербовля, 1999. – Вип. 1. – С. 130.

Будний Степан – український поет// Городинський Л., Зінчишин Л., Зінчишин І. Мандрівка по Тербовлі і Тербовлянщині. – Львів, 1998. – С. 226.

Будний Степан Франкович (1933-1958) – укр. рад. поет// УЛЕ. – К., 1988. – Т. 1. – С. 242.

Вістюк Б. Безсмертя поета// Вільне життя. – 1998. – 3 верес.

Грещук Г. Сонячний весь, молодий// Свобода. – 1998. – 19 верес. – (До 65-річчя від дня народження Степана Будного).

Климець Ю. Чисте полум'я любові до життя// Дніпро. – 1984. – № 5. – С. 118-121.

Краснодемський В. «Моя любов зі мною не умре», або Чому поезія Степана Будного досі залишається невідомою для масового українського читача// Голос України. – 1998. – 22 верес.

Кушнерик Г. На пісенному посту// Тербовлянщина: Краєзнав. і літ.-мистецький альманах-календар на 2001 рік. – Тернопіль, 2001. – С. 386-389. – (900-річчю Тербовлі присвячується).

Кушнерик Г. Степан Будний. Велика, як сонце любов//

І-й читець:

Коли умирають зорі,
То світлу їх вічно летіти.
Коли умирають ночі,
То ранки встають із заграв.

Коли умирають поети,
Вірші залишаються жити
І вершать із нами щоденно
Десятки звичайних справ.

Коли умирають люди,
Їх дітям життя творити,
А мертвим дано сходити
Колоссям на чорній ріллі.

Є строга якась послідовність
У нашім розбурханім світі:
Зникати, лишаяючи молодість
На сивій старій землі. *

І-й ведучий: Не заростає стежка до могили поета. Біля підніжжя пам'ятника ніколи не в'януть квіти, як ніколи не згасне в пам'яті майбутніх поколінь мужній образ співця неспокійної юності.

...У голубому небі летять журавлі, летять і курличуть. І на тесаній надмогильній плиті – теж летять журавлі.

А внизу, під ключем журавлиним, сидить юнак. Лівою рукою він обняв журавля з підбитим крилом, а в очах ледь вловимий сум...

Література:

Будний С. Людина до сонця йде: Поезії. – К.: Молодь, 1961. – 92 с.

Будний С. Неопубліковані поетичні і прозові твори. – Тербовля, 1993. – 64 с. – (Наші славетні земляки).

Будний С. Поезії. – К.: Молодь, 1972. – 168 с.

Будний С. Син землі: Поезії. Художня проза. Щоденникові записи. Листи. У вінок поетові. Слово поета у

*Теодозія Зарівна Коли умирають зорі //Будний С. Син землі. – Львів, 1997. – С.340.

У разі зміни форми власності або назви бібліотеки її перереєстрація здійснюється у порядку, встановленому законодавством. Відмова в реєстрації бібліотеки може бути оскаржена до суду в порядку, встановленому законом.

Бібліотека діє на основі статуту (положення), що затверджується її засновником (засновниками), і в якому обов'язково визначаються її статус, форма власності, джерела фінансування, вид і профіль діяльності.

Слід відзначити, що бібліотека може також не мати статусу юридичної особи та перебувати в складі підприємства, установи або організації. Такі бібліотеки, що не є юридичними особами, реєстрації не підлягають. Слід зазначити, що бібліотека, яка входить до складу централізованої бібліотечної системи, може мати статус юридичної особи. Щодо реорганізації бібліотек, то вона здійснюється відповідно до законодавства України. Ліквідуються бібліотеки за рішенням власника, засновника (за згодою власника) та в інших випадках, передбачених законодавством.

Відповідно до чинного законодавства бібліотеки в порядку, передбаченому їхніми статутами (положеннями), мають право самостійно:

- визначати зміст, напрями та форми своєї діяльності;
- здійснювати господарську діяльність, відкривати в порядку, визначеному законодавством, рахунки в установах банків, у тому числі валютні, встановлювати перелік платних послуг (перелік додаткових платних послуг, які можуть надаватися бібліотеками, заснованими на державній та комунальній формі власності, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 05.06.97 за № 534);
- визначати джерела комплектування своїх фондів;
- встановлювати пільги для окремих категорій користувачів бібліотеки;
- визначати в разі надання користувачам бібліотеки документів суму коштів, які передаються бібліотеці як забезпечення виконання зобов'язань щодо повернення одержаних у бібліотеці документів, у випадках, передбачених правилами користування бібліотеками;
- визначати види та розміри компенсації шкоди,

заподіяної користувачами бібліотек, у тому числі пені за порушення термінів користування документами;

– визначати умови використання бібліотечних фондів на основі договорів з юридичними та фізичними особами;

– вилучати та реалізовувати документи зі своїх фондів відповідно до нормативно-правових актів;

– співпрацювати у встановленому порядку з бібліотеками та іншими установами й організаціями іноземних держав, вести міжнародний документообмін;

– здійснювати іншу діяльність, спрямовану на виконання статутних завдань, яка не суперечить законам.

Слід також зазначити, що бібліотека має право на захист створених нею баз даних, інших об'єктів інтелектуальної власності бібліотеки згідно із законодавством.

Що стосується господарської діяльності бібліотек, то вона здійснюється відповідно до законодавства та їхніх статутів (положень). Бібліотеки мають право самостійно розпоряджатися відповідно до законодавства доходами від господарської діяльності, у тому числі від надання платних послуг, і майном, придбаним за рахунок цих доходів.

Права громадян, підприємств і організацій на бібліотечне обслуговування забезпечуються створенням мережі бібліотек та безкоштовністю основних бібліотечних послуг.

Бібліотечне обслуговування може бути організовано у формі абонементу (у тому числі міжбібліотечного), системи читальних залів, дистанційного обслуговування засобами телекомунікацій, бібліотечних пунктів та пересувних бібліотек.

Фінансування та майнові права бібліотек

Основними джерелами фінансування бібліотек державної і комунальної форм власності є кошти відповідно державного та місцевих бюджетів; бібліотек, заснованих на інших формах власності, – кошти засновників.

За рахунок коштів державного та місцевих бюджетів фінансуються розробка і реалізація програм розвитку бібліотечної справи, будівництво та реконструкція бібліотечних будівель, споруд, приміщень, розвиток дистанційного обслуговування засобами телекомунікацій,

Лиш твою віковичную думу

Хто розвіє, о мамо моя?! *

II-й ведучий: Поет любив життя і людей, сонце і квіти. Він мріяв побороти недугу, прорвати пільму і бродити полями, луками, «співать пісень і птиць любить». Він сподівається, що Доля зласкавиться над ним.

II-й читець:

Бери мене, пісне, на крила,

Бо я ще такий молодий.

Неси мене, пісне стосила,

В гаї і зелені сади.

Я молодість серця гарячу

У мужність дзвінку переллю.

Я теплу мрію юначу

Посію в глибоку ріллю.

I-й ведучий: Але, Доля розпорядися по-своєму...

20 червня 1958 року Степана Будного не стало. Уже буяла зелень, цвіли квіти, щедро і яскраво світило сонце, а він знайшов спочинок на кладовищі у Струсові.

II-й ведучий: Степан Будний до останку був стійким оптимістом і палким життєлюбом. Про це свідчать його записи у щоденнику. Ці скупі рядки, написані знеможеною вже рукою, але продиктовані світлим розумом і крицевим серцем – то гімн життю, то хвала людині, що живе і творить заради щастя інших людей. І в тому – її безсмертя.

Життя його вже стало взірцем, джерелом творчої наснаги для ровесників і нащадків. Поети присвячують йому свої вірші, композитори пишуть музику на його слова. У меморіальному музеї, який обладнаний у тій самій школі, де він навчався, вдячні земляки свято бережуть його рукописи, фотографії, особисті речі. Вулиця, де він народився, носить його ім'я. Він став першим лауреатом літературно-мистецької премії у Чернівцях (правда, уже помертв), в Тернополі заснована молодіжна літературна премія імені Степана Будного...

*Не чекай мене, мамо, додому //Будний С. Поезії. – К., 1972. – С.158.

до Землі, до Сонця.

Один за одним народжувалися мужні поетичні рядки. Уже не хотіли слухатися руки, тільки чітко працював мозок. «Писати, писати, до останнього подиху, про народ, писати для народу» – роїлося в голові.

II-й читець:

Я лежав в білосніжній палаті,
Де немає ні вітру, ні моря.
Я придумав легенду про чайку,
Що вмирала сумна і велична.

I-й ведучий: Ця легенда стала лебединою піснею поета. Він здогадувався про свою приреченість, тому так спрагло і гостро ловив кожен порух життя, природи, невидимими променями посилав у світ свою любов до людей, щоб вона чарувала і голубила, щоб падала восени багряними кленовими листками на людські стежки...

Уже в останні дні свого молодого життя поет пише поезії, присвячені друзям, рідній матері, яку він так ніжно та щиро любив.

Муз. вставка: Будний С. Розцвіту синім проліском в гаї: Пісня/ Муз. В. Подуфалого// Будний С. Син землі. – Львів, 1997. – С. 362.

I-й читець:

Не чекай мене, мамо, додому,
Я у рідний не вернуся край.
Не виходь ти на стежку знайому,
Коли в полум'ї весь небокрай.
Наша липа любима одквітне –
Білим цвітом на землю сипне.
І калина, і квіти привітні
Будуть згадувать часто мене.
Як ми їх задушевно любили
І плекали квітки на грядках,
Що весною з тобою садили
І якими я марив у снах.
Все лишаю з печаллю і сумом.
Хай буяє, хай квітне земля!

інших форм обслуговування жителів віддалених районів, осіб з фізичними вадами. За рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, у тому числі іноземних, може здійснюватися додаткове фінансування бібліотек. Крім того, як податкові джерела можуть використовуватися кошти, одержані бібліотеками від господарської діяльності, надання платних послуг, пожертвувань та інші джерела, не заборонені законодавством. Слід зауважити, що суми які надходять з додаткових джерел фінансування, не обмежуються. Ці кошти не можуть бути вилучені на кінець бюджетного року, не враховуються у разі визначення обсягів бюджетного фінансування на наступний рік і мають використовуватися винятково на здійснення статутної діяльності бібліотеки: придбання літератури, технічних засобів тощо. Фінансування приватних бібліотек здійснюється за рахунок коштів власника та інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Що стосується майнових прав, то держава гарантує захист майнових прав бібліотек усіх форм власності.

Земельні ділянки, на яких розташовані бібліотеки, що перебувають у державній та комунальній власності, передаються їм у безстрокове користування відповідно до земельного законодавства.

Бібліотечний фонд, будівлі, споруди, приміщення, обладнання та інше майно, що є державною або комунальною власністю і передане засновником бібліотекам державної або комунальної форм власності, належить їм на праві оперативного управління. Будівлі, споруди, приміщення, майно, бібліотечні фонди, закріплені за державними бібліотеками на праві оперативного управління, є державною власністю, незалежно від місця їх знаходження.

Бібліотечні фонди комплектуються шляхом отримання обов'язкового примірника документів у порядку, встановленому законом, документів, що випускаються за цільовими програмами книговидання, придбання документів за готівку та безготівковим розрахунком, документообміну, отримання в дарунок, депонування та іншого безкоштовного одержання документів. Облік, зберігання та використання документів, що зберігаються в бібліотечних фондах,

здійснюються відповідно до правил, затверджених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері культури.

(Продовження у наступному номері)

Майстер-клас: сценарій

Сонце його любові

Сценарій літературного вечора, присвячений 70-й річниці від дня народження Степана Будного – поета, перекладача, педагога. Зміст сценарію включає сторінки біографії поета, творчий доробок та бібліографічний матеріал.

Вечір буде цікавим та корисним для тих читачів, які вивчають українську літературу, цікавляться видатними особистостями нашого краю.

Організація книжкової виставки «Життя як спалах...» є доповненням для проведення вечора.

Епіграф до виставки:

Мені не судилося слово гучне,
А слово великого болю...

С. Будний

Дійові особи:

Бібліотекар
I-й ведучий
II-й ведучий
I-й читець
II-й читець

Бібліотекар: «Життя коротке, та безмежна штука і незглибиме творче ремесло», – ці Франкові слова можна взяти епіграфом до розповіді про життєвий та творчий шлях Степана Будного.

Степан Будний: учитель, поет, журналіст. 23 серпня йому виповнилося б сімдесят. Він же назавжди залишився в пам'яті молодим, двадцятип'ятилітнім...

I-й ведучий: Народився Степан Франкович Будний 23 серпня 1933 року в містечку Струсові, серед просторих полів і

Джаліля? Хай зараз мирний час. Але я теж веду бій. Тяжкий і нерівний. За три місяці перебування в лікарні я написав майже 50 віршів».

Молодий поет не перестає вірити в життя. З-під пера виходили все нові і нові вірші.

I-й читець:

Лежу, лежу, пов'язаний бинтами,
Уколи й ліки вже не дивина.
А наді мною, над моїми снами
Встає велика й радісна весна.

I я виходжу в поле на світанні:

Агей, мої крилаті журавлі!

Ви бачили моря й країни дальні,

А спів несли для рідної землі.

Я теж, як ви!

Я журавель, я – птиця!

З великої любові до полів

Тому так серце неспокійно б'ється

Від простору,

Від неба, журавлів.

Лежу, лежу, пов'язаний бинтами,

Уколи й ліки вже не дивина.

А наді мною, над моїми снами

Встає велика й радісна весна. *

II-й ведучий: У найважчі хвилини поет звертається за порадом до Лесі Українки, яку називає «незрадливою вчителькою», і глибоко усвідомлює, що «у сильних духом людей страждання повинні перековуватися на мужність». Ця мужність допомагала йому вистояти і до останніх днів свого життя залишатися активним бійцем на відповідальному пісенному посту, в строю вічно молодих, одержимих і нескорених.

У маленькій білій палаті, «де не було ні вітру, ні сонця», Степан Будний створив майже третину своєї хвилюючої поезії, пропахлої вітром і сонцем, з якої чистим і цілющим джерелом струменить велика любов. Любов до Батьківщини, до Людини,

*Лежу, лежу, пов'язаний бинтами //Будний С. Поезії. – К., 1972. – С.120.

У здійсненні надії,
Відчуть, як в ранки молоді
У талій сонячній воді
Все росіє, п'яніє.

Щоб мила дівчина мені
Назустріч бігла знову,
Щоб у співучій стороні
Я ніс у серцеві на дні
Кохання чорноброве.

Щоб тільки жить, щоб тільки жить,
Брести в поля, на луки,
Співать пісень і птиць любити,
Все можна знову повторить
І витримать всі муки. *

II-й ведучий: Не знав ще тоді Степан, що жорстокі випробування, які випали на його долю, тільки починаються, що хвороба надто серйозна і йому доведеться не одну ніч, не один місяць провести у тяжких роздумах, щоб не схитнутись, не впасти перед смертю, а мужньо вступити у двобій з недугою. Та навіть і тоді, коли остаточно переконується, в якому жажливому становищі він опинився, коли знав, що роки його юні, а може, й дні, уже полічені, він не впадав у розпач. Він не переставав вірити в життя:

«Я дивлюся в очі смерті строго,
на життя вибором права».

I-й ведучий: Його ліжко поставили у маленькій білій палаті, яка стала своєрідною творчою лабораторією поета. І в жорсткому двобій з недугою вірними супутниками стають друзі, – які робили все, щоб у своєму горі він не був самотній, велика любов до життя, віра в перемогу і молода та крилата сонячна пісня.

Ось рядки із щоденника:

«Я навіть не думав, що я такий сильний. Почуваю себе духовно багатим. Кожного дня пишу вірші. Дехто говорить, що вони дуже особисті, суб'єктивні. Але хіба болі духовні і фізичні не відбиті в творах Лесі Українки, Фучика, Муси

*Все можна знову повторить //Будний С. Поезії. – К., 1972. – С.123.

казкових дібров Теробовлянщини.

Тут проходило його нелегке дитинство. У шестилітньому віці залишився без батька, і непосильний тягар господаря поступово лягає на маленькі плечі хлоп'яти: він пасе корову, ходить в ліс по дрова, в усьому допомагає матері по господарству.

Змалку Степан навчився любити рідну землю, на якій працювали його батьки, і крізь усе життя проніс це синівське почуття...

I-й читець: Йду рідною землею. Відчуваю її тепло і материнську ласку. Яка вона широка, яка вона щедра!

Голублю своїм поглядом її хліба, її трави і квіти. А в серці народжуються слова, як зерна.

Виплекаю їх, відберу щонайкращі та й кину в людські душі.

Хай проростають, хай колосяться.

Йду рідною землею, йду і милуюсь, як в дитинстві.

На обрії займається ранок.

Над далеким гаєм розцвітає квітка сонця.

Хочу зірвати її і понести в світ, людям.

Ось вам мій дарунок! *

II-й ведучий: У рідному Струсові Степан уперше переступив поріг школи. Ось як згадує про нього доктор педагогічних наук, професор Володимир Ярославович Мельничайко, який у 1947-1948 роках квартирував у сім'ї Будних, навчаючись у дев'ятому класі Струсівської середньої школи.

II-й читець: Степан був хлопцем спокійним, врівноваженим, маму свою ніжно любив і глибоко шанував; для неї також весь зміст життя полягав у ньому, синові. Не можу згадати жодного випадку конфлікту, непослуху, нотації чи чогось подібного. Та й підстав для цього, очевидно, не було. Від природи мовчазний і якийсь заглиблений в себе, Степан не схильний був до пустощів.

При добрій погоді Степан рідко коли сидів у хаті – частіше йшов над річку або в ліс, що починався неподалік. Мабуть, там і утверджувалося його поетичне світосприймання.

*Квітка Сонця //Будний С. Син землі. – Львів: Каменярь, 1997. – С.18.

Ніяк не згадаю, що він робив у негоду чи в холодну пору року: на очі потрапляв нечасто. Читати любив, але дома займатися читанням просто не міг: у тодішніх школярів навіть підручників не було, не те, що художньої літератури. Правда, часто ходив до бібліотеки. Хоч вона тільки починала формуватися, але деякі книжки вже були. Що він читав, сказати не можу. Пам'ятаю лише, що дуже любив (часто проговорював окремі рядки) вірш «Червоно-вишневі зорі віщують погожий схід» (вірш Андрія Малишка).

Вчився Степан, напевне, добре і легко. Бо за підготовкою до уроків рідко можна було його побачити. І за допомогою до нас, старших, ніколи не звертався. Зате виявляв інтерес до всього, що стосувалося віршів...

I-й ведучий: Ще в школі Степан написав свої перші вірші та дебютував з ними на сторінках Струсівської районної газети «Червоні зорі». Уже в шкільні роки юнак створив кілька сот віршів.

Після закінчення десятирічки Степан Будний вступив на філологічний факультет Чернівецького державного університету.

I-й читець:

Радісно жити,
Радісно жити,
Небо дзвенить молоде.
Де білеє жито,
Пахучеє жито,
Людина до сонця іде.

II-й ведучий: Навчаючись в університеті, Будний поринає в громадське і культурне життя Чернівців. Він – активний учасник наукових конференцій, тижнів поезії, на яких читає свої вірші.

Він скрізь встигав, і до всього йому було діло. Без нього не обходило жодне засідання літоб'єднання чи наукового гуртка, жоден літературний вечір. Степан редагував факультетську стіннівку, працював у редакції університетської багатотиражки, брав участь у спортивних змаганнях, виступав зі своїми віршами у трудових колективах і на обласному радіо.

I-й ведучий: І ось університет закінчено. П'ять років на

– характерні риси Степана Будного як людини і як поета.

Йому мало було дня. Він працював ночами. Якесь незвідана тривога, невдоволеність собою, що мало встиг зробити, породжували безсоння. День, прожитий без книги, без творчого горіння, він вважав безнадійно втраченим і гірко переживав, коли в його молодість бодай на якийсь час закрадалася ця незаповнена пустота.

Він поспішав жити. Плодотворно, всеосяжно, з повною віддачею сил. Ніби відчував, що скупа доля так мало вділила йому часу для праці за фахом і покликанням. Ще будучи студентом четвертого курсу. Степан Будний написав вірша про зламану дику черешню, яка в передсмертний час знайшла в собі сили, щоб зацвісти травневого ранку і тим самим вилити людям усю свою любов, яку зберігала для них. Не відав тоді Степан, що в образі зламаної черешні він втілює самого себе, що станеться з ним так, як він сам собі провістив навесні 1956 року в стінах Чернівецького університету.

Муз. вставка: Будний С. Забіліли сніги: Пісня/ Муз. В. Обухівського// Будний С. Син землі. – Львів, 1997. – С. 369.

I-й ведучий: Усе могло б бути добре, але...

Тільки-но розпочався 1958 рік, як буря жорстоких випробувань налітає на брунасте дерево життя поета, щоб зламати його і не дати вповні розквітнути.

«Ось більше тижня я лежу в обласному онкодиспансері. 15-го січня була операція. Тривала вона майже чотири години. Різали в двох місцях – на спині і під лівою рукою... а я уявляв себе пораненим на фронті і мовчав...» – читаємо у щоденнику Степана Будного.

З болю, страждань народжувалися лікарняні, «онкологічні», як назвав їх сам поет, вірші.

II-й читець:

Вже можна знову повторить –
І скальпель, і уколи,
Щоб по землі ясній ходить,
Щоб з травнем, з квітами дружить
І не старіть ніколи.
Пізнати щастя у труді.

щедрий на почуття любові і добра, він не міг втриматися, щоб не поділитися з іншими своїм світосприйманням, яке умів ще переплавляти у дзвінку і пристрасну поезію. Він не міг не зачудуватися синьогорами Карпат, барвистими полями та зеленими дібровами Тернопілля, де «кожна гілка бринить, в небі сонце сурмить» і «жайворон славить життя на світанні».

А коли прийшло світле і палке кохання, він не посоромився гукнути на всю планету...

I-й читець:

– Я люблю!
Велике щастя розпирає мої груди.
У них не вміщається моя любов.
І неспокійний березень, і листопадова
осінь, і далека дівчина – все бентежить
мене, все чарує.
Йду дорогами весни і посилаю
Привіт сонцю, квітам, коханню.
Дихаю і живу вітром рідної землі.
А журавлі беруть мене на крила,
Бо вони мої друзі. Переді
мною розкриваються неозорі обрії,
і з небесної вишини я гукаю у світ:
– Люблю! *

II-й ведучий: За влучним визначенням Романа Лубківського, Степан Будний – поет любові, покликаний уславляти і возвеличувати її. Саме велика і прекрасна любов надихала поета на копітку щоденну працю для щастя рідної землі, для щастя людей, заради якого він рішуче став на пісенний пост.

Я на пісенному посту
Згорю,
Себе забуду,
А завтра житом проросту,
Щоб радість йшла у люди.

Вічний неспокій, завидна енергія, суворий самоконтроль

*Гукаю на всю планету //Будний С. Людина до сонця йде: Поезії. – К., 1961. – С.33.

філологічному факультеті ще більше відшліфували грані його поетичного таланту. Після закінчення навчання у 1957 році Степану Будному пропонують залишитися в Чернівцях – для зміцнення літературного об'єднання Буковини. Але він відмовився: переважило синівське почуття обов'язку, – вдома чекала одинока старенька мати. Син залишився в боргу перед матір'ю. Адже вона дала йому життя, навчила любити все прекрасне, дала по-дівочому ніжну і чутливу душу. А оскільки Степан був поетом, то не міг не оспівувати материнські невтомні і ласкаві руки, ніжну усмішку, чуйне серце.

II-й читець: Співала мені над колискою мати,
Та ні, не могла мою долю вгадати.
В однім лиш помилки вона не зробила,
Що буду багатий, що матиму крила.
Хіба я не сильний, хіба не багатий –
У милій Україні я сокіл крилатий.

II-й ведучий: Повернувшись додому, Степан Будний спочатку вчителює у Кровинківській семирічній школі, пішки долаючи п'ятикілометрову відстань до неї стежиною через ліс. Згодом, працюючи в редакції районної газети «Червоні зорі», він також пішки прямуватиме у села, щоб повернутись із свіжою заміткою про людей праці, зі свіжим віршем, записами народних пісень, з масою вражень від побаченого і звіданого.

Здавалося, при такій завантаженості годі було й думати про вірші. А він писав натхненно й плідно. Себе шукав у різних жанрах: писав ліричні твори, вірші для дітей, гумористичні мініатюри, оповідання й новели. Займався художнім перекладом, з польської (Адам Міцкевич, Владислав Броневський), російської (Сергій Єсенін), білоруської (Пятрусь Глебка), молдавської (Єміліан Буков, Петря Крученюк, Анатолій Гужель), удмуртської (Герман Ходирев). Є у творчому доробку митця й літературно-критичні статті, рецензії.

Все частіше з'являються його поезії, новели, етюди в альманахах Чернівецького та Тернопільського літоб'єднань, обласних газетах «Радянська Буковина» і «Вільне життя», в «Молоді України» і «Літературній газеті», в журналах «Жовтень» і «Зміна».

I-й ведучий: На рідній землі він зустрічається з багатьма цікавими людьми.

Знайомиться з поетом-вікнівцем, учасником антифашистського конгресу у Львові – і в районці з'являється добірка віршів селянського поета Нестора Затірахи, відредагованою рукою молодого журналіста.

Несподівано для себе й інших Степан зробить ще одне відкриття: його колишній шкільний учитель Адріан Іванчук (1903-1951) – відомий революційний поет, теж вікнівець і в'язень Берези Картузької. І тут же з-під пера молодого поета народжується вірш «Береза» з посвятою скромному вчителю.

I-й читець:

Адріанові Іванчуку

Ой березо, березо зелена,
У травневому платтячку білім.
Ти про що розмовляєш до мене,
Котиш хвилі пахучого зілля.
Він любив тебе щиро і хмільно,
Він кохався у сонці і квітах.
Він хотів, щоб земля підневільна
Зацвітала в усмішках-привітах.
Ой березо, зелена березо...
Поверталися з вирію бузьки.
Вигравали багнетові леза –
Адріан у Березі Картузькій.
Хто назвав її іменем ніжним:
Там серця розривались надвоє...
Ой березо моя білосніжна,
Гомонім, розмовляймо обоє.
Він не впав у журбі на коліна.
Тільки пісні зламалися крила.
А вона – то любов солов'їна.
А вона – бунтівничая сила.
... Буде щастя стелитись,
зацвітати пахучо при хаті.
Будуть люди весело трудитись
І до сонця наш край підіймати.
А я пісню його візьму в серце,
Заспіваю від щастя другої...

Споминаймо, березо, тепер це,
Гомонім, розмовляймо обоє.*

*Муз. вставка: Будний С. Земля: Пісня/ Муз. Б. Климчука//
Будний С. Син землі. – Львів, 1997. – С. 368.*

II-й ведучий: З раннього дитинства входять у наше життя рідне село чи місто, березовий гай на узліссі, пшеничне поле, чисте джерело, поріг рідної школи чи батьківського дому – все те, що об'єднується у великому і святому слові – Батьківщина. Хто з нас, прислухаючись до гомону рідної землі, не захоплюється її нев'янучою красою, не відчуває її запаху і трепетного голосу. Та тільки хіба висловиш оте багатство почуттів так, як це умів Будний!

II-й читець:

Буду палко землю цілувати,
Де вітри, і сонце, і блакить.
Коли я промовлю тихо: мати!
То вона, кохана, не мовчить
Чистою росою враз заб'ється,
До грудей колоссям припаде.
Забринить, завітне, засміється,
Рідна і пахуча, як ніде.
І любить її не можна трошки,
Ту, що дише в серце за селом
Світло-синім вогником волошки,
Молодим гречаним молоком.
Відкривай для неї навстіж груди,
Для вітрів і гомону дібров.
Це ж на ній робочі чесні люди
Сіють вічно трудову любов.
А земля росте зеленим житом
І дубами у гаю шумить.
Я без неї дня не міг би жити,
А із нею – вічно буду жити. **

I-й ведучий: На диво великим змістом було наповнене така коротке життя Степана. Чутливий до всього прекрасного,

*Береза //Будний С. Поезії. К., 1972. – С.64-65.

**Земля //Будний С. Поезії. К., 1972. – С.20.